

УДК 340.113

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ-ВИГУКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ КУЛЬТУРІ

Чіпак Л.І.

Макович Х.Я., канд. філол. наук

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Професійна культура – передумова ефективної та психологічно комфортної праці. Однією невід’ємних складових професійної культури є володіння мовленнєвим етикетом – сукупністю стійких формул і висловів, які супроводжують різноманітні ситуації спілкування. Він формується історично в культурних верстах народу й передається від покоління до покоління як сталон мовленнєвої поведінки, виразник загальнолюдської культури, як еталон мовленнєвої поведінки, виразник загальнолюдської культури, гідності й честі. Мовленнєвий етикет також передбачає, що спілкування має бути ввічливим, статечним, пристойним, а самі співрозмовники виявлятимуть один до одного уважність та повагу [1, с. 15].

Досвід чемності, гречності, вихованості українського народу збережений і відтворений у живій мові (у вигляді усталених словесних формул, діом, зворотів). Центральне місце у мовленнєвому етикеті посідають етикетні висловлювання. Формули мовленнєвого етикету складають особливу групу стійких формул спілкування, що мають форму слів («Добридень!»); «Вибачте!»; «Дякую!» тощо) чи словосполучень («ні пуху ні пера!») [2, с. 23].

Етикетні формули через особливості свого складу та функціонування виявляють зв’язок із фразеологізмами – стійкими сполученнями слів, граматично організованими як словосполучення чи речення, що мають цілісне значення й передають певне поняття. Фразеологізми – це майже завжди яскраві, образні вирази, які є важливим експресивним засобом мовлення, зокрема професійного. Хоч більшість фразеологічних одиниць визначальні для розмовного, художнього та публіцистичного стилів, однак певна їх частка призначена й діловому спілкуванню. Наприклад, такі формули, як *порядок денний, вжити заходів, оголосити догану, прийняти рішення, згідно з наказом, закрити збори, узяти в ланки, накласти резолюцію, підписка про невізді, поставити підпис, порушити питання, вирішити питання, брати участь, надати слово, закликати до порядку, залишити питання відкритим, брати до уваги*, належать до сфери фразеології офіційно-ділового стилю.

Такі риси формул мовленнєвого етикету, як відтвореність, усталеність лексичного складу, цілісність змісту, свідчать про їх яскраво виявлений фразеологічний характер. Як і інші фразеологічні одиниці, етикетні словосполучення формувалися протягом багатьох століть спілкування народу. Прикметно, що фразеологізми етикетної сфери мають вигуківий характер, у зв’язку з чим їх іноді називають вигуківими фразеологізмами. Наприклад, «Добрий ранок!», «Скільки літ, скільки зим!», «Слово честі!».

Але розвиток наукової діяльності не тільки залежить від її фінансування, а передусім від самих науковців, тобто їх всебічного наукового розвитку не тільки у вузькій сфері діяльності, але і в науковому мовленні. Можна бути неперевершеним вченим, писати необмежену кількість статей, та якщо не розвивати свого наукового мовлення для можливості комунікування з іншими вченими, викладу матеріалу на семінарах, конференціях та інших наукових заходах, що дуже актуально для молодих вчених, це може призвести до того, що авторитет вченого може піддатись сумніву, а самого вченого можуть сприймати несерйозно.

Одним із основних засобів для забезпечення наукового мовлення є інтонація.

Інтонація – це дуже складне поняття. Завичай під інтонацією розуміють сукупність засобів організації усного мовлення. До таких засобів належать:

- наголос;
- мелодика;
- паузи;
- сила звучання окремих слів у мові;
- темп мовлення;
- тембр мовлення;
- невербальні засоби виразності.

Темп мовлення – це швидкість, з якою оратор вимовляє слова, речення, весь текст у цілому. Він залежить від індивідуальних особливостей промовця, його темпераменту, від теми та змісту промови, а також від умов, за яких виголошується промова, та від особливостей аудиторії.

Грамагічні паузи – це засіб граматичного впорядкування тексту. Логічні паузи пов’язані зі змістом, логікою промови. З їх допомогою оратор здійснює розділювання потоку слів на змістовні частини.

Невербальні засоби виразності – це спосіб вираження емоцій оратора через міміку, жестикуляцію та прийняття певної пози [1, с. 54].

Якщо почати розбирати ці компоненти окремо, то все одно приходиш до висновку, що коли вони об’єднані в інтонації, створюють відчуття живого потоку людської мови. Тому знання природи інтонації має важливе значення як для кожної людини, так і для науковців зокрема.

Також можна сказати, що інтонація – становий хребет усного мовлення, його підтекст, або ж, інтонація – душа мови [2, с. 86]. Кожен науковець, який себе поважає, повинен вміло використовувати всі елементи інтонації у своїй практичній діяльності. Адже це запорука успіху. Ось чому її збереження так важливе для української науки.

Література

1. Буяльський Б. А. Мистецтво виразного читання. – М., 1986.
2. Аксьонов В. Мистецтво художнього слова. – М., 1954.